

קדושת ארץ ישראל, האחריות שלנו לבריאה הא-לוהי, החובה לשמור את הקרקעות הפנויות בארץ ישראל לטובת הדורות הבאים, ושיקולים רבים כבדי משקל נוספים – מחייבים אותנו לנסות ולצמצם בכל דרך אפשרית את הקצאת הקרקעות לקבורה, תוך שמירה על הלכות קבורה ומנהגיה. זהו חלק בלתי נפרד מעולמה של ההלכה, שבתחומים רבים לימדה כי האחריות שלנו כלפי החיים וכלפי העתיד מחייבת אותנו לפעול.

לא זו בלבד, אלא שבסופו של דבר – ניאליץ לעשות זאת, בשל העובדה שב"ה זכינו לשיבת ציון השלישית ולמיליוני בני אדם הגרים היום בארץ ישראל, ולא יהיה ניתן להמשיך להקצות את הקרקעות להמשך הדרך בה אנו נוהגים כעת.

מנגד, זו סוגיה סבוכה מאוד, שיש לה היבטים רבים. בראש ובראשונה – ענייני הלכה ומנהג, אך לא רק. כל דרך תיקון צריכה לשקול גם את המשמעויות הבינלאומיות שלה (מעמד בתי הקברות היהודיים בעולם כולו), את התחושות האישיות של המשפחות והרגישות להן וכדו'. לא תימצא כנראה דרך אחת להתמודד עם הסוגיה, ומלכתחילה יש להיערך לכך שיהיה צורך בקשת שלמה של אפשרויות, ובבחירתן של משפחות.

אחת הדרכים שיש לבדוק היא חזרה למנהג הקדום של ליקוט עצמות. זוהי שיטת הקבורה הקדומה, שיש לה יתרונות רבים, למן שיבה לקברי משפחה ולאספה אל האבות", ועד לצמצום דרמטי של השטחים שנדרשים לכך. מנגד, יש הרבה אתגרים בשיטה זו, למן האפשרויות הטכניות שלה, ועד הרגישות האנושית והקושי של משפחות לנהוג בה. היתרונות הגדולים הפוטנציאליים של דרך זו מחייבת אותנו לעסוק בניסיונות המתמידים לממש אותה, ולהציב אותה כאחת הדרכים שמשפחות רבות עשויות לאמץ, בין בשל החשיבות הגדולה שלה, בין בשל היותה שיבה למסורת קדומה של קבורה, ובין בשל היתרונות המשפחתיים שבה.

דברים אלה הם עידוד לקבוצה היקרה שעוסקת בעניין ומנסה לקדם אותה, ומהווה גם קריאה להצטרפות ליוזמה הזו, כדי להנכיח אותה בציבוריות הישראלית, ולבטא את הרצון ואת הצורך לממש אותה. ככל שתרכינה המשפחות שתשקולנה דרך קבורה זו ותתמוך בה – כן יבלטו יתרונותיה ויעודיה, ונזכה כאמור לשמור על ההלכה והמנהג, קדושת הארץ, הבריאה הא-לוהית ועל המשמעויות הרבות כלפי הדורות העתידיים.

ג' 61